

Andrzej Jędruchniewicz

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

STRUKTURA POPYTU GLOBALNEGO W POLSCE

Streszczenie: Popyt globalny jest jedną z głównych wielkości ekonomicznych, które określają równowagę w gospodarce. Głównym celem opracowania było przedstawienie znaczenia poszczególnych elementów składowych popytu globalnego w całości popytu finalnego polskiej gospodarki. W latach 2003-2009 struktura popytu globalnego była zmienna, ale różnice w poszczególnych latach nie były rewolucyjne. W 2009 r. przedstawiała się ona następująco: 63% popytu globalnego stanowiła prywatna konsumpcja gospodarstw domowych, 10% – prywatne inwestycje, 30% – zakupy dóbr i usług dokonywane przez instytucje rządowe i samorządowe, a deficyt handlu zagranicznego pomniejszył popyt finalny w Polsce o 3%. Spożycie ogółem stanowiło 80% popytu, inwestycje ogółem zaś – 20%.

Słowa kluczowe: popyt globalny, popyt krajowy, eksport netto.

1. Wstęp

Znaczenie popytu globalnego w analizowaniu zmian w gospodarce wprowadził do współczesnej ekonomii J.M. Keynes¹. Jest on uznany również za twórcę obecnego interwencjonizmu makroekonomicznego. Interwencjonizm ten wymaga aktywnej polityki gospodarczej państwa, która ma dzisiaj głównie charakter popytowy. Państwo, chcąc skutecznie wpływać na procesy w gospodarce, sterując popytem globalnym, musi znać nie tylko jego poziom ogólny, ale także strukturę. Umożliwi to przede wszystkim ochronę przed błędami popełnionymi w polityce monetarnej i budżetowej².

Opracowanie ma charakter teoretyczno-empiryczny. Głównym jego celem jest przedstawienie znaczenia poszczególnych elementów składowych popytu globalnego w całości popytu finalnego polskiej gospodarki. Problematyka ta jest omówiona w drugiej, empirycznej części opracowania. Natomiast w pierwszej, teoretycznej, zamieszczono informacje dotyczące struktury oraz przyczyn, które kształtują analizowany popyt.

Okres badawczy obejmuje lata 2003-2009. Jest on wystarczająco długi, aby można było określić tendencje w kształtowaniu się analizowanych zagadnień ekono-

---

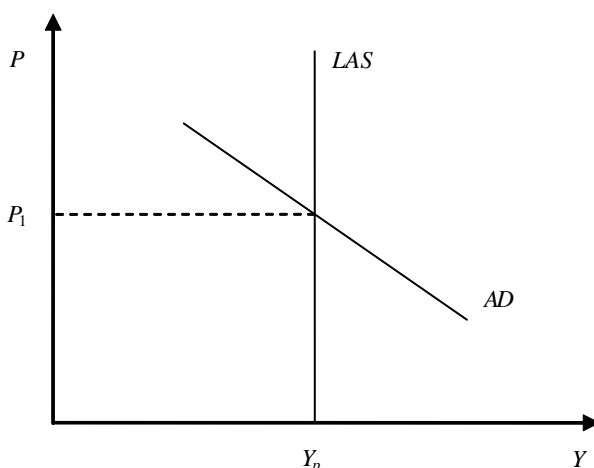
¹ Zob. J.M. Keynes, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, PWN, Warszawa 1985.

² M. i R. Friedman, *Wolny wybór*, Wydawnictwo PANTA, Sosnowiec 1996, s. 238-301.

micznych. Wszystkie wielkości przedstawione w opracowaniu są danymi na koniec prezentowanych okresów, tzn. na koniec poszczególnych lat. Dane wykorzystane w opracowaniu pochodzą z publikacji Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Popyt globalny w teorii ekonomii

W teorii ekonomii popyt globalny (oprócz podaży globalnej) jest jedną z dwóch najważniejszych kategorii makroekonomicznych. Która z tych kategorii jest ważniejsza, zależy od tego, do której szkoły ekonomicznej zaliczają się ekonomiści analizujący problemy w gospodarce. Przedstawiciele kierunku keynesowskiego uważają, że najważniejszy jest zagregowany popyt, a ekonomiści głównego nurtu, czyli kontynuatorzy teorii Saya, na pierwszym miejscu stawiają zagregowaną podaż.

Rys. 1. Popyt globalny i równowaga w gospodarce

Źródło: opracowanie własne.

Popyt globalny można zdefiniować jako planowane wydatki wszystkich podmiotów na dobra finalne wytworzone w danej gospodarce. Na jego poziom wpływają następujące elementy składowe³:

$$AD = C + I + G + NX, \quad (1)$$

gdzie: C – konsumpcja prywatna,
 I – inwestycje prywatne,
 G – zakupy instytucji publicznych,
 NX – eksport netto.

³ D. Begg, S. Fischer, R. Dornbusch, *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 2003, s. 29-37.

Różne szkoły ekonomiczne inaczej przedstawiają funkcję popytu globalnego. Tradycyjne ujęcie keynesowskie opiera się na tzw. krzyżu Keynesa, czyli przedstawieniu funkcji *AD* bez uwzględnienia zmian poziomu cen na którejkolwiek z osi układu współrzędnych⁴. Natomiast dzisiaj funkcję popytu globalnego prezentuje się w ujęciu klasycznym, czyli z uwzględnieniem zmian cen. Taka funkcja umożliwia analizę równowagi w gospodarce oraz jej zmian cenowych i ilościowych. Przedstawia to rys. 1.

Zmiana każdej kategorii zagregowanego popytu zależy od wielu czynników ekonomicznych, ale także pozaekonomicznych. Przedstawiając problem ogólnie, należy stwierdzić, iż do najważniejszych determinant popytu globalnego należą⁵:

- bieżące wielkości dochodu i majątku,
- przewidywania podmiotów dotyczące zarówno przyszłych konkretnych parametrów ekonomicznych (m.in. osiąganego dochodu, oszczędności czy zmian majątkowych), jak i całej koniunktury gospodarczej; dlatego ważną rolę odgrywają wskaźniki opisujące oczekiwania konsumentów i inwestorów,
- poziom realnej stopy procentowej (liczonej *ex ante*),
- poziom zaciągniętych kredytów i innych zobowiązań,
- czynniki związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, m.in. stopień wolności gospodarczej, poziom biurokracji i bezpieczeństwa,
- polityka wydatkowa oraz podatkowa rządu i samorządów,
- kurs walutowy,
- popyt zagraniczny na towary krajowe.

3. Poziom i zmiany popytu globalnego w Polsce

Popyt globalny (finalny) to suma popytu krajowego oraz różnicy między eksportem a importem. Tabela 1 zawiera najważniejsze informacje charakteryzujące analizowane kategorie dotyczące polskiej gospodarki.

Licząc w cenach bieżących, w badanym okresie największą wartość popyt globalny w Polsce osiągnął w 2009 r., najmniejszą natomiast w 2003 r. W każdym roku popyt był wyższy od wielkości w roku poprzednim, choć dynamika przyrostów była zróżnicowana. W ciągu siedmiu lat w cenach bieżących popyt finalny wzrósł o 67,5%, w cenach stałych zaś o 38,5%. Głównymi przyczynami takiego zachowania się popytu były zmiany w produkcie krajowym brutto, które określały inne wielkości makroekonomiczne, oraz polityka pieniężna i fiskalna państwa.

Bardzo podobnie zachowywał się popyt krajowy, który stanowił olbrzymią część popytu finalnego. Licząc w cenach bieżących, największą wartość osiągnął również w 2009 r., najmniejszą zaś w 2003 r. W badanym okresie wzrósł o 61,1%. Mniejszy wzrost popytu krajowego w porównaniu do finalnego wynikał z jego spadku o jeden procent w 2009 r. W tym roku stanowił on 99,9% produktu krajowego.

⁴Zob. R. Bartkowiak, *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa 2003, s. 193-196.

⁵R.J. Barro, *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 1997.

Tabela 1. Poziom i dynamika popytu globalnego w Polsce

Pozycja	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Poziom w mld zł (ceny bieżące)							
Popyt globalny:	809	888	951	1029	1138	1234	1302
popyt krajowy	865	942	990	1079	1208	1326	1342
eksport netto	-56	-54	-39	-50	-70	-92	-40
Dynamika w % (ceny stałe)							
Popyt globalny:	2,1	6,7	3,7	6,6	7,3	4,3	2,8
popyt krajowy	2,8	6,2	2,5	7,3	8,7	5,6	-1,0
eksport netto	0,0	3,2	27,1	-25,0	-35,5	-28,2	54,8

Źródło: „Rocznik Statystyczny RP”, GUS, Warszawa 2003-2010 oraz obliczenia własne.

Najmniejszą część popytu globalnego w Polsce stanowił eksport netto. W poszczególnych latach 2003-2009 zawsze osiągał wartości ujemne, które zmieniały się w wielu latach dość radykalnie, przekraczając w 2009 r. 50%.

4. Konsumpcja prywatna w Polsce

Konsumpcja w większości teorii ekonomicznych to najważniejszy element składowy popytu globalnego⁶. Jest zmienną makroekonomiczną, dla której dominujące szkoły w ekonomii stworzyły oddzielne teorie. Wśród głównych teorii konsumpcji należy wymienić: teorię wyboru międzyokresowego Fishera, teorię Keynesa, teorię cyklu życia Modiglianego oraz teorię dochodu permanentnego Friedmana⁷.

W niniejszym opracowaniu konsumpcja prywatna jest utożsamiana ze spożyciem prywatnym, które występuje w polskiej statystyce dotyczącej popytu krajowego. Spożycie to obejmuje: 1) spożycie prywatne gospodarstw domowych, do którego zalicza się m.in.: wydatki poniesione przez ludność na zakup produktów, wartość spożycia naturalnego produktów rolnych, wartość usług mieszkaniowych, zyski z inwestowania składek OFE, 2) spożycie w sektorze instytucji niekomercyjnych obejmujące produkty dostarczane gospodarstwom domowym jako transfery socjalne w naturze⁸.

W latach 2003-2009 nominalny poziom konsumpcji prywatnej w Polsce wzrósł o 58,2%, w cenach stałych zaś o 29,6%. W każdym z badanych okresów przyrosty

⁶ Zob. C. Bywalec, *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarowania*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007.

⁷ D. Begg, S. Fischer, R. Dornbusch, wyd. cyt., s. 149-155.

⁸ „Rocznik Statystyczny RP”, GUS, Warszawa 2010, s. 739-740.

poziomu spożycia były dodatnie. Oznacza to, że największy poziom osiągnęło ono w 2009 r. – 821 mld zł (tab. 2). Na takie kształtowanie się konsumpcji gospodarstw i instytucji niekomercyjnych w największym stopniu oddziaływał wzrost dochodu dyspozycyjnego⁹, który wynikał ze wzrostu produkcji w polskiej gospodarce. W badanym okresie nominalny dochód dyspozycyjny gospodarstw domowych wzrósł o 47,1%, dochód realny zaś o 23,5%. Jest to zgodne z głównymi teoriami konsumpcji, które wskazują, iż najważniejszym czynnikiem zmian konsumpcji jest zmiana dochodu. Różnice w teoriach dotyczą tego, który dochód jest główny: bieżący czy trwały? Jednak żadna nie podważa ważnej roli dochodu bieżącego. Inne czynniki kształtujące spożycie prywatne to: poziom udzielonych kredytów, zmiany majątku oraz sytuacja na rynku pracy.

Tabela 2. Poziom i dynamika spożycia prywatnego w Polsce

Pozycja	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Poziom w mld zł (ceny bieżące)							
Spożycie prywatne:	538	592	623	662	712	785	821
gospodarstwa domowe	530	584	614	653	701	774	810
instytucje niekomercyjne	8	9	9	9	10	11	11
Udział spożycia w polskim AD (%)	66,5	66,7	65,5	64,3	62,6	63,6	63,1
Dynamika w % (ceny stałe)							
Spożycie prywatne	2,1	4,7	2,1	5,0	4,9	5,7	2,0
Różnica w dynamice SP i AD (pp)	0	-2	-1,6	-1,6	-2,4	1,4	-0,8

Źródło: „Rocznik Statystyczny RP”, GUS, Warszawa 2003-2010 oraz obliczenia własne.

Z obliczeń przedstawionych w tab. 1 wynika, iż w Polsce w latach 2003-2009 konsumpcja prywatna stanowiła największą część popytu finalnego. Jej udział w popycie w poszczególnych latach wynosił ponad 60%. Największą wartość osiągnął w 2004 r. – 66,7%, natomiast najmniejszą w 2007 r. – 62,6%. Należy ocenić, iż wahania w tej relacji nie są znaczące. Wynika to ze ścisłego powiązania zmian konsumpcji ze zmianami dochodu krajowego. Wartość badanej relacji jest ważna dla polityki gospodarczej, gdyż pokazuje, jak może rosnąć produkcja, ale tylko w granicach możliwości produkcyjnych.

⁹ Zob. *Budżety gospodarstw domowych*, GUS, Warszawa 2003-2009.

5. Poziom inwestycji w polskiej gospodarce

„Inwestycja jest to zamiana środków finansowych na dobra rzeczowe, usługi, prawo użytkowania i patenty – a więc jest to majątek trwały zorganizowany w celu osiągnięcia w następnych okresach dodatkowych dochodów lub oszczędności kosztów”¹⁰.

Inwestycje wywierają znaczny wpływ na rozwój, nie tylko gospodarczy, całego państwa, jego regionów oraz przedsiębiorstw. Szczególnie ważnym ich skutkiem jest wpływ na wzrost gospodarczy¹¹. Inwestycje w gospodarce narodowej mają dwojaki charakter: popytowy i podażyowy. Oba są istotne, jednak w rozwoju długookresowym przeważają skutki podażyowe, gdyż umożliwiają powiększenie zdolności produkcyjnych przedsiębiorstw. Do innych pozytywnych efektów inwestycji należą: rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, tworzenie nowych miejsc pracy, wzrost dochodów, wynikający z większej liczby, a być może (choć niekoniecznie) wyższych wynagrodzeń pracowników, co przyczynia się do zwiększenia globalnego popytu, a to prowadzi do dalszych inwestycji krajowych i zagranicznych, podniesienia konkurencyjności i efektywności produkcji, wzrostu wpływów podatkowych do budżetu państwa i samorządów, poprawy technologii produkcji oraz sposobów zarządzania i organizacji.

Tabela 3. Poziom inwestycji sektora prywatnego

Pozycja	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Poziom w mld zł (ceny bieżące)							
Inwestycje prywatne:	76	82	85	102	130	142	130
własność prywatna krajowa:	47	50	51	62	79	87	83
gospodarstwa domowe	40	48	48	49	59	70	61
Udział inwestycji w polskim AD (%)	9,4	9,2	8,9	9,9	11,4	11,5	10,0
Dynamika w % (ceny stałe)							
Inwestycje prywatne	0,6	6,5	7,7	16,8	20,4	10,7	-10,8
Różnica w dynamice inwestycji i AD (pp)	-1,5	-0,2	4	10,2	13,1	6,4	-13,6

Źródło: „Rocznik Statystyczny RP”, GUS, Warszawa 2003-2010 oraz obliczenia własne.

W analizowanym okresie udział inwestycji prywatnych w polskim popycie globalnym kształtował się w okolicach 10% (tab. 3). Licząc w cenach bieżących, naj-

¹⁰ *Encyklopedia biznesu*, t. 1, Fundacja Innowacja, Warszawa 1995, s. 387.

¹¹ Zob. M.G. Woźniak, *Wzrost gospodarczy. Podstawy teoretyczne*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2004.

większą wartość osiągnął w 2009 r. – 11,5%, najmniejszą zaś w 2003 r. – 8,9%. W poszczególnych okresach udział ten spadał i wzrastał. Jednak można zaobserwować trend rosnący, co należy uznać za bardzo dobrą informację. W ostatnim 2009 r. relacja inwestycji prywatnych do popytu znacząco spadła. Wynika to z wielu przyczyn szczegółowych, które swoje źródło mają w światowym kryzysie gospodarczym.

Na poziom środków kierowanych na inwestycje wpływa wiele, niekiedy ujemnie skorelowanych ze sobą, czynników – mikro- i makroekonomicznych. Do głównych przyczyn zmian inwestycji prywatnych w Polsce należy zaliczyć: przewidywania dotyczące poziomu przyszłego popytu oraz poziom realnej stopy procentowej (liczonej *ex ante*) oraz dostępność kredytów bankowych.

Dane w tab. 3 pokazują, iż do 2008 r. dynamika nakładów inwestycyjnych liczonych w cenach stałych była dodatnia. Natomiast szczególnie wysoka była w latach 2006-2008. Okres ten charakteryzował się dużym przyrostem popytu krajowego, szczególnie konsumpcji prywatnej, której wzrost w cenach stałych przekraczał 5%. Takim zmianom sprzyjała polityka pieniężna NBP oraz banków komercyjnych. Do 2007 r. bank centralny prowadził łagodną politykę, do 2008 r. zaś, mimo podwyżek centralnych stóp procentowych, banki komercyjne chętnie udzielały firmom kredytów na inwestycje.

6. Handel zagraniczny

Eksport netto jest tą częścią popytu globalnego, która koryguje popyt krajowy o transakcje związane z zagranicą. Sprawia, iż gospodarka krajowa jest częścią międzynarodowego handlu, czyli staje się gospodarką otwartą¹².

Tabela 4. Polski handel zagraniczny w mld zł

Pozycja	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Eksport	209	272	289	344	387	405	423
Import	265	326	328	394	457	497	463
Eksport netto	-56	-54	-39	-50	-70	-92	-40
Udział eksportu netto w AD (%)	-6,9	-6,1	-4,1	-4,9	-6,2	-7,5	-3,1

Źródło: „Rocznik Statystyczny RP”, GUS, Warszawa 2003-2010 oraz obliczenia własne.

W analizowanych latach 2003-2009 saldo polskiego handlu zagranicznego w każdym roku było ujemne (tab. 4). Największe wystąpiło w 2008 r. – 92 mld zł. Na taką wartość salda wpływał z jednej strony utrzymujący się wysoki wzrost po-

¹²Zob. R.E. Caves, J.A. Frankel, R.W. Jones, *Handel i finanse międzynarodowe*, PWE, Warszawa 1998.

pytu finalnego w polskiej gospodarce, z drugiej natomiast pewne osłabienie popytu głównych partnerów handlowych. Występujący w latach 2006-2008 wzrost deficytu bilansu handlowego oznacza, iż dynamika eksportu była mniejsza od dynamiki importu. W tym okresie, licząc w cenach bieżących, eksport wzrósł o 48,9%, zaś import wzrósł o 52,5%.

Z obliczeń przedstawionych w tab. 4 wynika, iż w Polsce w latach 2003-2009 eksport netto stanowił najmniejszą część popytu globalnego. Występujące ujemne salda handlu zagranicznego sprawiły, że corocznie zmniejszał on popyt finalny w Polsce. W poszczególnych latach udział eksportu netto w popycie zmieniał się dość znacznie. Największą bezwzględną wartość osiągnął w 2008 r. – 7,5%, natomiast najmniejszą w 2009 r. – 3,1%. Tak gwałtowny spadek analizowanego udziału w ostatnim roku wynika ze znacznego zmniejszenia się deficytu handlowego przy wzroście popytu finalnego. Spadek ujemnej wartości eksportu netto wiąże się z dużym spowolnieniem importu i wzrostem eksportu liczonego w złotych. Było to spowodowane wolniejszym wzrostem gospodarczym w Polsce oraz osłabieniem się złotówki. Wpływ kursu walutowego na saldo bilansu obrotów bieżących określa warunek Marshalla–Lernera¹³.

7. Poziom publicznych wydatków nabywczych

Wydatki nabywcze instytucji publicznych, obok podatków, to jeden z głównych elementów polityki fiskalnej¹⁴. Wraz z monetarną stanowią politykę makroekonomiczną. W teoriach szkół ekonomicznych polityka fiskalna stanowi jeden z fundamentalnych problemów, które charakteryzują punkt widzenia danej szkoły na ekonomiczne kwestie dotyczące polityki gospodarczej państwa. W teoriach keynesistowskich priorytetem polityki fiskalnej jest aktywne zwiększanie produkcji i zatrudnienia, teorie głównego nurtu zaś wskazują na potrzebę ostrożnego prowadzenia tej polityki, gdyż obok pozytywnych skutków, duże znaczenie mają efekty negatywne, np. efekt wypierania.

W Polsce spożycie w sektorze instytucji rządowych i samorządowych obejmuje¹⁵:

- spożycie indywidualne, które stanowi wartość wyrobów i usług nierynkowych przekazanych nieodpłatnie na rzecz sektora gospodarstw domowych; do kategorii tej zalicza się: wartość usług oświaty i wychowania, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury fizycznej i sportu, turystyki,
- spożycie ogólnospołeczne, które obejmuje spożycie wyrobów i usług nierynkowych, nie mających konkretnych indywidualnych odbiorców; w tej kategorii

¹³ E. Chrabonszczewska, K. Kalicki, *Teoria i polityka kursu walutowego*, Wyd. SGH, Warszawa 1996, s. 26.

¹⁴ Zob. J. Żyżyński, *Budżet i polityka podatkowa. Wybrane zagadnienia*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2009.

¹⁵ „Rocznik Statystyczny RP”, GUS, Warszawa 2010, s. 740.

uwzględnia się m.in.: koszty poniesione na administrację publiczną, obronę narodową, działalność badawczo-rozwojową.

Tabela 5. Poziom i dynamika nabywczych wydatków centralnych i samorządów

Pozycja	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Poziom w mld zł (ceny bieżące)							
Wydatki publiczne:	251	268	282	315	366	399	391
spożycie:	143	164	178	194	211	236	248
indywidualne	69	92	99	108	118	133	143
ogólnospołeczne	74	72	78	86	93	103	105
inwestycje	108	104	104	121	155	163	143
Udział wydatków w AD w (%)	31,0	30,2	29,7	30,6	32,2	32,3	30,0
Dynamika w % (ceny stałe)							
Wydatki publiczne	4,9	3,1	5,2	6,0	3,7	7,4	2,0
Różnica w dynamice WP i AD (pp)	2,8	-3,6	1,5	-0,6	-3,6	3,1	-0,8

Źródło: „Rocznik Statystyczny RP”, GUS, Warszawa 2003-2010 oraz obliczenia własne.

W Polsce w analizowanym okresie udział zakupów dóbr i usług przez instytucje publiczne w popycie finalnym oscylował wokół 30%. Największą wartość osiągnął w 2008 r. – 32,3%, natomiast najmniejszą w 2005 r. – 29,7% (tab. 5). W ocenie ekonomistów zakupy publiczne z jednej strony korzystnie wpływają na rozwój gospodarczy kraju, zwiększając efektywność kapitału, z drugiej strony wpływają niekorzystnie, gdyż muszą być finansowane z podatków, które efektywność kapitału obniżają¹⁶. Trudno jest dokładnie ustalić optymalny udział państwa w popycie globalnym, ale wydaje się, że zawiera się on w przedziale 20-30%. Polskie wydatki nabywcze doszły więc do tej granicy. Dalsze zwiększanie zakupów przez rząd i samorządy oznacza, że utracą one racjonalność makroekonomiczną.

Oprócz samego poziomu udziału wydatków ważna jest ich struktura. W latach 2003-2009 dominowało spożycie, które w 2009 r. przekroczyło 63% wydatków. Oznacza to, że w tym roku udział inwestycji spadł do 37%. W spożyciu publicznym dominuje spożycie indywidualne. Świadczy to o tym, iż państwo coraz bardziej zastępuje rynek.

W ciągu siedmiu lat nominalna wartość wydatków nabywczych zwiększyła się o 64,3%, zaś licząc w cenach stałych o 37,1%. Rok 2009 był jedynym, w którym wartość zakupów instytucji publicznych spadła. Było to spowodowane dużym spadkiem inwestycji centralnych przy umiarkowanym wzroście spożycia publicznego.

¹⁶ J. Siwińska, *Ewolucja sfery publicznej w gospodarce*, [w:] *Teoria wyboru publicznego*, red. J. Wilkin, Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa 2005, s. 30-45.

8. Podsumowanie

Popyt globalny jest jedną z głównych wielkości ekonomicznych, które określają równowagę w gospodarce. Zależy od wielu czynników: dochodu, przewidywań dotyczących koniunktury, stopy procentowej, poziomu zaciągniętych kredytów, kursu walutowego oraz polityki fiskalnej. Jego poziom, zmiany oraz struktura są uważnie śledzone przez prowadzących politykę gospodarczą. Wywołana przez rząd luka popytowa może początkowo mieć skutki ilościowe, ale w długim okresie prowadzi do inflacji.

W Polsce w latach 2003-2009 struktura popytu globalnego była zmienna, ale różnice w poszczególnych latach nie były rewolucyjne. W 2009 r. przedstawiała się ona następująco: 63% popytu globalnego stanowiła prywatna konsumpcja gospodarstw domowych, 10% prywatne inwestycje, 30% zakupy dóbr i usług dokonywane przez instytucje rządowe i samorządowe, zaś deficyt handlu zagranicznego pomniejszył popyt finalny w Polsce o 3%.

Analizując strukturę popytu krajowego w podziale tylko na spożycie oraz inwestycje, można wskazać, iż w badanym okresie w poszczególnych latach spożycie ogółem stanowiło ok. 80% popytu, inwestycje zaś 20%. Taka struktura jest charakterystyczna dla ujęcia teoretycznego stworzonego z badań krajów wysoko rozwiniętych. Wydaje się, że w Polsce, jako kraju chcącym szybko się rozwijać, udział inwestycji w popycie jest zbyt niski. Problemem jest również niewysoki poziom inwestycji prywatnych. Wynika to z wielu przyczyn, z których ważny jest efekt wypierania przez wydatki publiczne.

Literatura

- Barro R.J., *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 1997.
- Bartkowiak R., *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa 2003.
- Begg D., Fischer S., Dornbusch R., *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 2003.
- Budżety gospodarstw domowych*, GUS, Warszawa 2003-2009.
- Bywalec C., *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarowania*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Caves R.E., Frankel J.A., Jones R.W., *Handel i finanse międzynarodowe*, PWE, Warszawa 1998.
- Chrabonszczewska E., Kalicki K., *Teoria i polityka kursu walutowego*, Wyd. SGH, Warszawa 1996.
- Encyklopedia biznesu*, t. 1, Fundacja Innowacja, Warszawa 1995.
- Friedman M. i R., *Wolny wybór*, Wydawnictwo PANTA, Sosnowiec 1996.
- Keynes J.M., *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, PWN, Warszawa 1985.
- „Rocznik Statystyczny RP”, GUS, Warszawa 2003-2010.
- Siwińska J., *Ewolucja sfery publicznej w gospodarce*, [w:] *Teoria wyboru publicznego*, red. J. Wilkin, Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa 2005.
- Snowdon B., Vane H., Wynarczyk P., *Współczesne nurty teorii makroekonomii*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1998.
- Winiarski B. (red.), *Polityka gospodarcza*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2005.

Woźniak M.G., *Wzrost gospodarczy. Podstawy teoretyczne*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2004.

Żyżyński J., *Budżet i polityka podatkowa. Wybrane zagadnienia*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2009.

STRUCTURE OF GLOBAL DEMAND IN POLAND

Summary: The main aim of the paper was to present a role of elements of global demand in the whole of final demand in Poland. The structure of global demand was changeable in the period 2003-2009 but differences were not substantial in particular years. In 2009 it was as follows: private consumption constituted 63% of global demand, private investments – 10%, purchase of goods and services made by public institutions – 30%, whereas deficit of foreign trade decreased final demand in Poland by 3%.